

# LUM.

LUNDS UNIVERSITETS MAGASIN | NR 4 | 2041

JUBILEUMSSPECIAL

Lunds  
universitet  
1666–2041

Topputsikt för toppforskare

Tyst motstånd – forskare mot strömmen

Akademaktivism åter i ropet

# LU375

UPWIND, UPSTREAM AND UPSTAIRS





Vattentornet, som uppfördes 1909, har kommit att bli ett välkänt landmärke. Lunds Observatorium var den senaste hyresgästen. Byggnaden har stått tom sedan mitten av 2020-talet.

# Nystart för Etikhuset i gamla vattentornet

Flytten av Etikhuset till observatoriet på Sölvegatan kommer snart att vara klar och ge nytt liv – och det nya namnet The Lighthouse – till ett omtyckt landmärke i Lund.

Detta är ett nytt kapitel i Etikhusets historia, särskilt som institutionen också välkomnar en ny föreståndare. Li Gurung, som gjort sig ett namn inom forskningen för planetär ingenjörskonst, utsågs under sommaren till posten (se intervju på sidan 10).

**ETIKHUSET GRUNDADES** 2027 och låg ursprungligen på Brunnsberg. Det skapades som ett svar på den tidens debatt kring akademisk frihet, plus en handfull uppmärksammade fall av tjänstefel och bidragsbedrägerier. Fokus för Etikhuset låg dock främst på frågor som var interna för LU.

Li Gurung har signalerat att hen kom-



Inväntigt har Vattentornet en ovanlig form, något som Etikhusets nya föreståndare Li Gurung hoppas kommer passa väl till kommande debatter. "Det är svårt att ta kommandot i ett runt rum!"

mer att göra en kursändring och se till att utöka etikverksamhetens befogenheter. Forskningsetik kommer förvisso att förbli en central angelägenhet, men ett större och bredare fokus på samhällsfrågor ska nu också rymmas inom ramen för verksamheten.

**DET HAR FÖREKOMMIT** en del kritik mot det gamla Etikhuset. Bland annat kritiserades närheten till Science Village och vissa forskningsprojekt med stora externa anslag; och då var det inte bara den geografiska närheten på Brunnsberg som åsyftades. Etikhuset var på den tiden en sluten verksamhet, något som som Li Gurung vill förändra ge-

nom att bjuda in till regelbundna debatter och andra typer av publika och angelägna arrangemang när The Lighthouse invigts.

**VATTENTORNET/OBSERVATORIET** byggdes 1909 för att förse Lundaborna med vatten. År 2001 flyttade Astronomiska institutionen in och lämnade därmed Gamla observatoriet i Stadsparken. I mitten av 2020-talet flyttade astronomerna tillsammans med de teoretiska fysikerna till Brunnsberg. Och nu har alltså den anrika gamla byggnaden blivit ett hus för etik.

– Jag uppskattar symboliken i att The Lighthouse har ett fågelperspektiv över hela

universitetet och bortom det, säger Li Gurung och tillägger med glimten i ögat att vissa kritiker antytt att det också innebär en överlägsen attityd bland etikerna.

**FÖRHOPPNINGARNA** på det nya Etikhuset är lika höga som själva byggnaden. Rektor Mårja Rensberg säger till LUM:

– The Lighthouse är den perfekta platsen för ett nytt förhållningsätt till etik vid LU, och Li Gurung den idealiska ledaren.

Invigningsdebatten planeras äga rum i november.

**GRAEME P CROWE  
& BÉATRICE POULPE**



LUM:s utsände fick en smygväsning av The Lighthouse inför öppningen!

## Inne i The Lighthouse

Så fort rektor Márjá Rensberg och jag kliver in i The Lighthouse sätter jag på mig hörselskydd för att skydda öronen från den febrila aktiviteten hos de renoveringsarbetare som anstränger sig in i det sista för att göra platsen så välkomnande som möjligt före invigningen.

Ethics at risk-indexet är placerat på en framträdande plats på väggen mitt emot ingången. På höger sida ligger restaurangen med inbjudande soffor och tjocka mattor och signalerar att den här platsen kommer att uppmuntra till en öppen och inkluderande dialog vid den Lunch n' Ethics som ska äga rum varannan vecka. Lund-kronor kommer att accepteras som betalning för den dagliga lunchen, för att göra restaurangen mer tillgänglig för hela lokalsamhället.

På vänster sida noterar jag vad som antagligen ska bli det Speaker's Corner jag hört många prata om på LU, med en pall i mitten och en liten amfiteater runt. Jag får syn på Li Gurung och vill säga hej, men Li har redan försvunnit uppför trappan.

– Li är så ambitiös, titta bara på programmet för den första månaden! säger Márjá Rensberg.

GRAEME P CROWE

### ETIKHUSET

Etikhuset är en plats för att underlätta diskussioner om forskningsetik och forskningssyften. Det arbetar för att skapa ett forskningsklimat vid Lunds universitet som främjar en öppen dialog om ett brett spektrum av etiska frågor. Finansierar inte forskning.

#### Kommande aktiviteter:

**1 NOVEMBER** Lansering av Etikhuset

**7 NOVEMBER** Lunch n' Ethics – Uppdukat: Nya standarder och gammal etik för hemodlat kött

**12 NOVEMBER** Fredag AW – BYOD (Bring Your Own Dilemma)

**14 NOVEMBER** Lunch n' Ethics – Augmentokrati – om elektiv humanförstärkning för massorna?

**18 NOVEMBER** Teaterpjäs – Emergency Actions for Emergency Times

**21 NOVEMBER** Lunch n' Ethics – Vad får LU ut av det? Om nya publiceringsplattformar.

**26 NOVEMBER** Fredag AW – BYOD

**28 NOVEMBER** Lunch n' Ethics. Forskningsfinansiering och vem definierar samhällsrelevansen?

## REDAKTION

### DORIS BERGSTRÖM

gästredaktör för specialnumret till LU:s 375-årsjubileum

### AISHA PEREZ ANDERSSON

journalist

### LÉO BERG

fotograf

### YODA BETULA

journalist

### GRAEME P CROWE

journalist

### BIRGITTA HENRIKSDOTTER

kommunikatör

### INGRID HOLMDAHL

kommunikatör

### BÉATRICE POULPE

journalist

### OLGA RABINOWICZ

journalist

### YAMES YOLANDA

kommunikatör

## UTGIVARE

LU Futura, tvärvetenskaplig tankesmedja för framtidsfrågor vid Lunds universitet

## UPPLAGA

1 500 ex

## TRYCK

TMG Tabergs, 2021

# LUM.

LUNDS UNIVERSITETS MAGASIN

Lunds universitets magasin LUM utkom första gången 1968. LU Futura har lånat LUM-formatet till denna tidning.

## Välkommen till ett nytt nummer av LUM – och grattis LU som fyller 375 år!

Hösten 2041 blir Lunds universitet 375 år gammalt ... eller ska vi snarare säga 375 år ungt? I detta nummer uppmärksammar vi jubileet genom att fokusera på de människor vars arbete gör universitetet till vad det är. En längre återblick sparar vi till 400-årsfirandet – om jag fortfarande kommer att vara här för att uppleva det!

Som gästredaktör vill jag peka ut några av det här LUM-numrets höjdpunkter. Jag hämtar inspiration från en målning av Lynette Yiadom-Boakye från 2019 som jag såg på en vandringsutställning i Malmö i somras. Målningens titel och budskap – "Upwind, Upstream, Upstairs" – sätter fingret på den dynamiska miljö som varit Lunds universitets signum sedan 1666 – och avgörande för LU:s framgång i den senaste SYMBIOSIS2080 rankingen (se sidan 6).

### UPWIND: ALLA FÖRÄNDRINGAR PÅ ETIKHUSET

Om LUM:s öppningsartikel om det nya Etikhuset gjorde dig nyfiken kan du få veta mer om satsningen i intervjun med den nya föreståndaren Li Gurung. Hen började sin bana inom geoengineering, innan förändringarnas vindar började blåsa.

### UPSTREAM: TILL "ÅLSTRATEGINS" FÖRSVAR

Kanske tillhör du dem som länge känt till "The Shelter"? Själv gjorde jag det inte – artikeln om "tysta" (om än inte direkt hemliga) forskare vid LU var därför en uppenbarelse. Jag önskar att The Shelter hade funnits på min tid!

### UPSTAIRS: ETT HÖGTFLYGANDE ANSLAG PÅ THE HELIX

Vi vet inte exakt hur stort det är – det är konfidentiellt – men vi vet att Truong Nguyens senaste anslag är det största en LU-forskare någonsin fått. Men hur kom det sig att han fick det, och vad ska han göra med det?

**DORIS BERGSTRÖM,**  
GÄSTREDAKTÖR FÖR SPECIALNUMRET  
TILL LU:S 375-ÅRSJUBILEUM



# Lund bästa universitet i Sverige på samhällsengagemang

**LU:s ansträngningar att stiga i ranking vad gäller samhällsengagemang har gett resultat. I 2035 års ranking låg universitetet något över genomsnittet. Nu tillhör LU de fem bäst presterande procenten på fem av sex bedömningsgrunder.**

– Det här är resultatet av den kraftansträngning vår fantastiska personal på LU har gjort, och det samhälle som vi är en viktig del av. Det är inte bara en ranking, utan en indikation på att Holistic Earth Ethics etiska principer och värderingar står i centrum för vår verksamhet och att vi bidrar till att göra vår del för vår vackra planet, säger en synbart nöjd Ivalo Filemonsén, rektor för Agoran för samhällsengagemang och inkludering.

Den femåriga rankningen, som utförts av det välrenommerade Talloire Network of Engaged Universities sedan Talloire+40-konferensen 2030, består av sex värden – samarbete, inkludering, rättvisa, ledarskap, innovation och hopp – med tillhörande kriterier.

**SEDAN DEN SENASTE** utvärderingen har LU lanserat ett flertal initiativ som har visat sig vara mycket framgångsrika när det gäller att ta itu med de utmaningar och den osäkerhet som kännetecknar vår tid. Listan är lång. Ivalo Filemonsén vet knappt var hon ska börja.

– Godkännandet av de nya pedagogiska former som ska gynna ett deliberativt samhällsengagemang bland våra studenter har varit centralt. Till exempel så är nu Inspiration Journeys kurser en del av vårt övergripande pedagogiska program. Mycket viktigt har också inrättandet av olika mötesplatser – agoran – varit för att förbättra vårt



Ivalo Filemonsén, rektor för Agoran för samhällsengagemang och inkludering, är mycket nöjd med LU:s resultat på den senaste rankingen.

samarbete med olika samhällsgrupper. Dessa åtgärder har hjälpt oss att förbättra våra resultat på både bedömningspunkten samarbete – där samskapandet av kunskap och kvaliteten på samarbetet står i fokus –

ledarskap, som utvärderar förmågan att utveckla nästa generations aktiva medborgare. Och utan Agoran för framtidsskapande, eller vår egen Agoran för samhällsengagemang och inkludering, skulle det ha varit svårt att få höga resultat på rättvisa och inkludering, där fokus ligger på att höja alla marginaliserade gruppers röster och lyfta deras erfarenheter, särskilt flyktingar och icke-mänskliga varelser.

**YTTERLIGARE EN UTVECKLING** vid LU har spelat en stor roll, fortsätter Ivalo Filemonsén. Etableringen av program för "citizens in residence", den gradvisa övergången till kollektivt författarskap och de "tribunaler för alla arter" som inrättats vid Juridiska fakulteten är andra viktiga framgångsfaktorer.

– Utvecklingen av etiska idéer står i centrum för bedömningsgrunden innovation. Där har det nya Etikhuset, vars syfte är att vara ett öppet diskussionsforum för alla, varit avgörande.

**DET FAKTUM** att bedömningen, som ursprungligen var planerad till 2040, försenades något på grund av förra årets pandemi, har gjort det möjligt för dessa nya initiativ att etablera sig och slå rot på universitetet. Men, som Ivalo Filemonsén medger, släpar tyvärr vissa delar av universitetet ordentligt efter när det gäller etik, rättvisa och transparens, där det senare är en förutsättning för att uppfylla SYMBIOSIS2080-rankingkriterier.

– Våra ansträngningar för att nå ut till dessa sista bastioner av karriäriskultur har hittills varit förgäves. Men vi har drastiskt förbättrat våra prestationer, tack vare satsningen på deliberativ pedagogik. Vi har nu många modiga studenter som väljer att vara



Lunds universitet kommer väl ut på rankingen från Talloire Network of Engaged Universities och har förbättrat sig på alla sex värden som utvärderas – samarbete, inkludering, rättvisa, ledarskap, innovation och hopp.

obekväma och sträva efter mening snarare än höga betyg eller mycket pengar. Kanske är det det sannaste tecknet på vår framgång?

**DEN SENASTE STUDENTENKÄTEN**, som utformats och besvarats av studenterna, bekräftar också att universitetet klarar sig mycket bättre i fråga om bedömningsgrunden hopp än tidigare.

– Men det finns fortfarande ett stort behov av att ingjuta mer hopp hos våra studenter, personal och hos medborgarna, säger Ivalo Filemonsén.

Här kan Agoran för framtidsskapande också vara till hjälp – genom att öppna upp framtiden och erkänna den pluralism som kännetecknar en levande demokrati kan vi få tillit till vår förmåga att kollektivt forma framtiden.

– Vi har också ett eget trumfkort, som är ganska unikt i Sverige: humor, något som alltid har varit ett centralt värde vid Lunds universitet, inte minst med "Late Show Lund". Vi måste komma ihåg det gamla talesättet: "Där det finns humor finns det hopp", avslutar Ivalo Filemonsén.

**BÉATRICE POULPE**



Nye vicerektorn Esmir Haltensgård.

## Grattis....

... Esmir Haltensgård till tjänsten som vicerektor för Agoran för samhällsengagemang och inkludering. Esmir Haltensgård tillsätts på grundval av sin långa erfarenhet av att arbeta med samverkan och publik forskningskommunikation. Det är första gången vid Lunds universitet som en person utan doktorsgrad får rektorstitel.

## Möte på Science Village med Kulramskollektivet

Kulramskollektivet träffas den första måndagen i månaden (med start den 5 november) på LTH:s studentkår i Science Village. Kollektivet grundades 2035 av professor Francesco Giulliani (LTH), i vad som tidigare var The Shelter och ägnar sig åt att återinföra praxisen med manuella kalkyleringsmetoder för ingenjörer och forskare. Nya studenter är varmt välkomna!

## Ny uppdatering av HR-spelet

HR Development Scrum vill påminna alla LU-anställda om att den nya versionen av LU:s plattform för kompetens-, prestations- och utbildningsbedömning – LU-SATA, mer känd som "HR-spelet" – kommer att lanseras den 1 december. Alla aktiviteter som utförts och poäng som samlats in under det senaste läsåret måste anges och växlas in före uppdateringen!



Maja McLuhan menar att en redaktionell process är avgörande för att ta hand om de vetenskapliga lärdomarna och filtrera flödet.

Föreståndaren för LU Press om paperChain:

## ”Vi riskerar att drunkna i ett oändligt flöde av artiklar”

**Nu ger sig föreståndaren för LU Press, Maja McLuhan, in i paperChain-debatten. I en uppmärksamrad debattartikel hävdar hon att publiceringsplattformen å ena sidan bidrar till att göra peer review-systemet mer transparent. Å andra sidan bygger deras koncept på att publikationer granskas på ackord, vilket ytterligare försämrar situationen för många yngre forskare runt om i världen.**

Maja McLuhan konstaterar att kritiken mot paperChains beroende av blockkedjeteknik kommer tjugo år för sent. Därefter argumenterar hon för ett mellanting mellan den gamla modellen för akademisk publicering, som hon menar är alltför centraliserad och den

modell som paperChain står för, som är alltför decentraliserad och utom kontroll.

– Varje artikel på paperChain har granskats – och det på ett sätt som nästan säkert är mer transparent än på den tiden som Elsevier och andra förlag hade en monopolliknande ställning. PaperChain har gett marginaliserade forskare, och de som arbetar på andra språk än engelska, möjlighet att publicera sitt arbete med egna ord och på egna villkor. Det är naturligtvis något att vara stolt över, säger Maja McLuhan.

Men priset som vi nu betalar för paperChains öppenhet är ett oöverskådligt antal publikationer, menar Maja McLuhan. Inom vissa ämnesområden har antalet artiklar ökat explosionsartat. Det handlar inte om att dessa publikationer inte är användbara tillskott till litteraturen – snarare handlar det



Lina Bergqvist på SULF.



om att deras användbarhet förblir oviss tills de läses och införlivas i den aktuella akademiska litteraturen. Den här införlivningsprocessen var svår nog, menar Maja Mc Luhan, när hundra vetenskapliga artiklar publicerades inom ett visst område per år.

– Hur mycket svårare är det inte nu när det finns tusentals? Vilka guldorn riskerar att missas i mängden? En redaktionell process, som vi har på LUP, handlar om att ta hand om de vetenskapliga lärdomarna och filtrera flödet, säger hon.

**VISSA FORSKARE** har försvarat paperChain. De hävdar att dess interna rankingsystem, som baseras på återkoppling från läsare, tar itu med de "filtreringsproblem" som McLuhan pekar på. Andra har anklagat universitetsförläggare, som LUP, för att ha "destroniserat" de gamla monopolerna bara för att själva ta deras plats. Kritikerna menar att LUP och andra bygger vidare på en svag länk genom att fortfarande tillsätta mänskliga redaktörer som gör att gamla skevheter och orättvisor upprätthålls.

När det gäller otryggheten för yngre forskare påpekade en doktorand (som bett om att få vara anonym) som LUM talat med att McLuhan "bedömer nuet efter förut-sättningarna i det förflutna ... att det hen ser som otrygghet bara är så som den akademiska världen fungerar nu för tiden. Att anta att vi inte är införstådda med detta när vi tar anställning är nedlåtande."

LUM ber Maja McLuhan svara på kritiken:

– Unga forskare måste naturligtvis göra sina egna val, men den här inställningen ver-

kar bekräfta min poäng snarare än motbevisa den.

**FACKFÖRENINGARNA** har ännu inte tagit ställning, och deras medlemmar är kraftigt splittrade i frågan om för- och nackdelarna med paperChains arbetssätt.

– Det är ett knepigt beslut, eftersom båda sidor har bra argument, säger Lina Bergqvist på SULF. Å ena sidan befriar paperChain forskarna från behovet av obesvarad lojalitet till en viss institution: dina publikationer och övriga bidrag blir offentliga handlingar. I teorin gör detta det mycket enklare att hitta en ny anställning.

Å andra sidan, påpekar Lina Bergqvist, så instämmer många medlemmar, gamla som unga, i McLuhans argument om att vi håller på att drunkna i publikationer.

Maja McLuhan menar att den redaktionella processen för ett förlag som LUP idag handlar mindre om huruvida arbetet är tillräckligt bra för publicering – sådana beslut har AI-assisterats i årtal vid det här laget. Det handlar mer om att forma den pågående diskussionen inom ett givet ämnesområde. Hon medger att även detta blir en form av kontroll, men utan denna blir det ett "träsk av olästa publikationer".

– Förlag som LUP väljer sina redaktionella team baserat på demokratiska röster från forskare över hela världen. Det är naturligtvis inte ett perfekt system – men antagandet att ett system kan vara perfekt är kanske det största hotet med paperChain, säger Maja McLuhan.

**GRAEME P. CROWE**



Cykla dig till resepoäng!

## Bike4Miles-projektet byggs ut

Rektor har meddelat en utvidgning "Bike4Miles", initiativet med konferensresepoäng. All LU-personal som fått sin data spårad och godkänd av vårdgivare kan nu välja att få byta in poäng för cykelpendling mot en bonus på upp till en 20-procentig ökning för resor i akademiskt syfte.

## Nasal distribuering av biotiska hälsoboosters

Alla hälsokontrollportar på campus kommer att nasalt administrera biotiska boosters under hela terminen. Se till att ditt ID är synkroniserat och passera alltid hälsoportarna innan du checkar in i byggnader för dina möten på campus.

Ny bok:

## The Entrepreneurial (Re) Turn av Maria Stalenhag

I höst lanseras *The Entrepreneurial (Re) Turn: Interpreting Innovation in the C21st Social Sciences* av professor Maria Stalenhag. Professor Stalenhag började på LU 2039 efter ett decennium på Vinnova, vilket inspirerade till denna monografi.

– Det är häpnadsväckande hur nära termen "innovation" var kopplad till

kommersiell teknologi i början av seklet och hur ihålig termen blev till följd av detta, säger hon.

– Jag följer i min bok återerövringen och återanpassningen av begreppet innovation under de senaste tre decennierna, av kritiska och aktivistiska forskare i allians med aktörer inom staten och den tredje sektorn.



A landscape of dead, blackened trees under a hazy, orange sky at sunset or sunrise. The trees are skeletal and stand in a field of dry, brown earth. The sun is low on the horizon, creating a strong glow and casting long shadows.

# Forskning – för vem

Bör forskare göra mer för att deras forskning inte ska användas i fel syften? Och borde mänsklig nytta vara vetenskapens viktigaste rättesnöre? Dessa frågor vill Etikhusets nya föreståndare, klimatforskaren Li Gurung gå till botten med.

Li Gurung vet vad som kan hända när ens forskningsresultat kommer i fel händer. Hens klimatstudier utnyttjades för att motivera ett klimatprojekt i Sibirien där svaveldioxid sprutades i atmosfären för att undersöka om en kunde minska den globala uppvärmningen. Projektet gick snett och resulterade istället i ett svavelnedfall som kraftigt försurade mark och vatten i området och gjorde vattnet odrickbart.



**L**i Gurung är djupt övertygad om att Etikhuset behöver en ny inriktning som utmärks av fler och mer kritiska diskussioner om vilken forskning som bedrivs, hur forskning ska gå till och hur resultaten sedan används. Enligt hen handlar det om mod: som forskare måste du våga ställa dig frågan hur dina resultat kan komma att användas, och vilka konsekvenser det kan få.

**LIGURUNGS INSTÄLLNING** kommer av en erfarenhet som många skulle beskriva som en forskares värsta mardröm. 2034 användes en av hens studier för att motivera ett klimatprojekt i Sibirien där svaveldioxid sprutades i atmosfären för att undersöka om en därigenom kunde minska den globala uppvärmningen. Projektet genomfördes endast lokalt, men det resulterade i ett svavelnedfall som kraftigt försurade mark och vatten i området och gjorde dricksvattnet otjänligt. Även eskalerande klimatförändringar, 20-talets pandemier och en rekordsnabb teknisk utveckling inom det gentekniska området har påverkat hens tankar.

Li Gurung inser att det kan vara svårt att förutsäga etiska konsekvenser av olika handlingar, även för den som gör sitt yttersta.

– Jag vet såklart, på ett teoretiskt plan, att det är nästintill omöjligt att styra hur ens resultat används. Men det var ändå fruktansvärt när min forskning kopplades ihop med ett projekt som har lett till så mycket lidande för lokalbefolkningen, faunan och floran. Sedan dess har jag fått allt större insikt i problemets omfattning. Debatten inom mitt forskningsfält, planetär ingenjörskonst, som pågått sedan 20-talet, är bara ett av många exempel.

**DET NÖDLÄGE** som vi befinner oss i idag har ställt frågan om forskarens roll på sin spets. Traditionella etiska förpliktelser som akademien av hävd ålägger forskare framstår som alltmer obsoleta, menar Li Gurung. Istället vill hen se en diskussion om vad forskningen är till för och hur den kan komma att påverka samhället och jordens ekosystem.

– Vi bör diskutera olika etiska förhållningssätt och hur dessa påverkar forskning ►



Klimatforskaren Li Gurung är föreståndare för Lunds universitets nya etikhus.

### TRE PROJEKT SOM LI GURUNG VILL DRA IGÅNG

1. En radikalt förändrad etikkurs som är obligatorisk för alla forskare. Den ska fokusera på samhällsvetenskaplig analys, etiska konsekvenser av forskning, och olika former av samhällsengagemang.
2. Diskussionsgrupper där naturvetare, medicinare, samhällsvetare och humanister tillsammans diskuterar kontroversiell forskning.
3. Bjuda in allmänheten att kommentera pågående forskningsprojekt, utifrån olika etiska perspektiv.

► och samhällsproblem. Och syftet med diskussionerna ska vara tydligt; hur kommer denna forskning olika grupper och arter till gagn?

**LI GURUNG** menar att det är svårt att göra avvägningar mellan olika gruppers eller arters behov. Trots att klassisk utilitarism har tappat i popularitet tilltalar fortfarande synsätt som den decenniegamla "long-termism" för dem som vill ge prioritet till hur vårt agerande påverkar framtiden i ett mycket långt perspektiv oavsett potentiella allvarliga effekter i nutiden. De flesta teoretiska perspektiv betraktar inte längre naturen som ett objekt, utan som subjekt. Men fortfarande råder oenighet kring frågan om att tilldela naturen juridiska rättigheter och huruvida ett rättighetsbaserat resonemang över huvud taget är användbart för att närma sig problemet. Oavsett vilket har sådana etiska resonemang än så länge inte lyckats förhindra att vetenskapliga insikter och resultat använts i oväntade och potentiellt förödande sammanhang utanför akademien.

### **Så vad ska en göra om det visar sig att ens forskning kan leda till oönskade konsekvenser – upphöra att forska om just dessa frågor?**

– Det finns inga lätta svar, och vi är inga allvetande experter. Därför vill jag föra samman naturvetare och medicinare med samhällsvetare och humanister, men även civilsamhället i det nya Etikhuset. I slutändan bör vi diskutera etik innan vi bedriver forskning, säger Li Gurung. Därmed kommer även frågan om vem som finansierar forskningen att bli central.

**ANDRA ÄMNER** som, enligt Li Gurung, kommer att bli angelägna inom Etikhusets väggar är flexibel intelligensförstärkning (FIA), rymdkolonisering samt algoritmstyrning. Men främst är det nya Etikhuset tänkt som ett öppet diskussionsforum där alla är välkomna att ta upp viktiga etiska frågor, exempelvis vid den nyligen inrättade Speaker's Corner.

Li Gurung vill även lyfta fram olika sätt att ge forskare en mer framträdande röst i hur forskning används. Även om kommuni-



Li Gurungs tidiga forskning krävde upprepade provtagningar av koldioxidhalter i stratosfären ovanför kalla områden,

## **”I slutändan bör vi diskutera etik innan vi bedriver forskning.”**

kationen mellan forskare och beslutsfattare har förbättrats, bland annat tack vare universitetets nya agoror, är handlingsutrymmet begränsat.

– Vilka möjligheter, i form av makt eller finansiella medel, finns det egentligen för beslutsfattare och andra att följa forskningens rekommendationer?

**PARALLELLT PLANERAR** Li Gurung, i samarbete med Agoran för framtidsskapande, mer samtal och forskning kring frågor som aktualiserar gränserna för rättighetstänkande. Den centralisering av makt och kontroll som följde i kölvattnet av 20-talets pandemier skedde på bekostnad av individuell självbestämmande. Och medan vurmen för totalitära tillvägagångssätt har minskat sedan dess, så väcker varje ny våg av klimatflyktingar frågan om en "världsregering".

– Vi vill därför utforska hur olika berättelser om framtiden kan påverka samhället och jordens ekosystem och vilka etiska vär-

deringar och normer de vilar på. Det är viktigt att vi bjuder in olika discipliner så flera aspekter kan belysas. I en osäker och kaotisk tid, då beslut tas i allt snabbare takt, är det viktigt att Etikhuset inte förblir en symbol, utan en "fyrbåk" som vägleder forskare, beslutsfattare och medborgare, avslutar hen.

**OLGA RABINOWICZ**

### **LI GURUNG**

**AKTUELL:** Ny föreståndare för Etikhuset.

**ARBETAR SOM:** Klimatforskare. Undersökte tidigare konsekvenserna av geoengineering – storskalig manipulering av jordens klimat.

**ÅLDER:** 55 år.

**BAKGRUND:** Född i Nepal, utbildad i Kina. Kom till LU 2030.

**BOR:** i Lund med barn, partner och fyra katter.


# listan.

Nya pedagogiska metoder har introducerats på Lunds universitet de senaste åren. Lundagårds redaktören Immanuel Swift listar de fem populäraste kurserna som röstats fram av Lunds studenter.

## Studenternas fem populäraste kurser

- 1 MULTI SENSORISKT MINNE (MSM).** Kurs som använder ljud, smak och lukt för inläring och forskning. Undervisningen bedrivs i LU:s centrala växthus, och i de Glömda sinnenas arkivmuseum (där exempelvis lukt av bensin, backsippan, brunkulla samt ljuden från den europeiska lövgrodan, fjällräven och hökugglan har lagrats).
- 2 LIVSLÅNGT LÄRANDE OCH NYTT HOPP.** Specialdesignad kurs i klimatkrisåterhämtning. Den riktar sig till allt från omskolade arbetare och tjänstemän från gruv- och oljeindustrin och studenter med klimatångest till besvikna avhoppare från toppuniversitet eller andra utbildningar. "En inspirationsresa för verklig förändring" står det i studenternas nomineringstext.
- 3 IMAGINÄR EPISTEMOLOGI.** Del av det radikala subjektivitetsprogrammet som ges av Agoran för experimentell pedagogik. Syftet är att utveckla ny tänkande och främja kritisk kreativitet. Tränar studenter på att söka efter "inre medveten kunskap" att tänka bortom gammaldags kunskapsregimer.
- 4 KLÄTTRA I KARRIÄREN .** Program för kompetensutveckling, organiserat av The Helix. Ger träning i att skriva snabba peer reviews för paperChain och i hur man maximerar studier och studentaktiviteter på ett karriärförfrämjande sätt (t.ex. affärsutveckling av Global Lundakarnevalen). Många studenter anger att de uppskattar möjligheten att skicka sin digitala assistent för mer tids effektivt lärande.
- 5 MYKORRHIZAKULTUR FÖR VINODLING.** Kurs i vinframställning anordnad av Agoran för Samhällsengagemang och Inkludering. Kursen följer principerna för mykorrhizakultur och lärs ut av LU:s partneruniversitet i Chile, Gaia U Latina. En del av förra årets studentskörd serverades som nattvardsvin i Räängens Regenerativa Kyrkan, ytterligare en partnerorganisation i kursen.





Inte de mysigaste kontorslokalerna kanske. Men här i The Shelter fick forskarna ro från omvärlden och prestera de länge i hemlighet forskning av anmärkningsvärd kvalitet.

# Från motstånd till prisad forskning

Nyligen fick Navida Rasmusson motta det prestigefyllda Lampert Award för sin uppmärksammade bok "Ålstrategin – om tyst motstånd i tider av kaos". Boken bygger på flera års forskning om motstånd och uppror i särskilda utbildningszoner (SEZ) runt om i världen. Men den är också en studie av den egna arbetsplatsen, The Shelter, utan vars existens boken aldrig hade kommit till.

**L**UM träffar Navida Rasmusson utanför The Shelters numera igenbommade kontorslokaler. Vi går nerför en smal trappa. Den instängda luften avslöjar att ingen varit här på länge. Lokalerna är långtifrån de toppmoderna kontorsutrymmen och forskningsmiljöer vi är vana vid. Det är lätt att se varför utomstående kallade det "grottan". Däremot är det svårt att förstå varför någon skulle vilja spendera tid här nere, än mindre år.

– De flesta av oss kom ner hit för att kunna arbeta i fred. Utan krav på snabba publiceringar, ständig återrapportering och påtvingade samarbeten. Kanske ville vi också visa att bra forskning inte är beroende av den senaste infrastrukturen och tekniken, säger Navida Rasmusson.

**NÄR VI KOMMER IN** i The Shelters hjärta – fikarummet – vibrerar det till i mina glasögon. Uppkopplingen här nere är usel och jag får en varning om att ändringar i mina dokument inte kan sparas förrän jag är uppkopplad på LU-servern igen. Navida Rasmusson ser oron i mina ögon och förklarar att den dåliga uppkopplingen och avskildheten var några av anledningarna till att många sökte sig till The Shelter. Men det handlade såklart inte bara om den fysiska miljön.

– Som ung forskare var det otroligt att få vara i en miljö som satte forskarnas frihet och möjlighet till "slow research" i fokus och samtidigt få vara en del av att skapa något alternativt.

Det var när Navida Rasmusson kom hem, efter nästan två år i fält i olika konfliktzoner, och sökte en fristad för sin forskning, som hon kom i kontakt med The Shelter. Föga anade hon att den öde underjordiska byggnaden skulle bli så central för hennes forskning om motstånds- och upprorsstudier.

– Som etnograf började jag ganska snart intressera mig för kulturen och miljön inom The Shelter. Här fanns ett sätt att motsätta sig regler och detaljerad kontroll uppifrån. Det påminde mig om många av mina erfarenheter från mina fältstudier i SEZ (särskilda utbildningszoner).

The Shelter var dock inte en samlingsplats för några akademiska bakåtsträvare som en del antydde, menar Navida Rasmusson. Det



Navida Rasmusson har skrivit den prisade boken "Ålstrategin" som bland annat handlar om hennes tid i The Shelter.

var mycket mer komplicerat än så. Det fanns de som skydde den effektivitetskultur som med hjälp av fokusbevakarna hade kommit att dominera Lunds universitet. Men här fanns även forskare som förföljts i sina hemländer, några direkt från LU:s egna SEZ, som riskerade sina liv för att bedriva sin forskning. När även regeringen här hemma drog åt snaran kring den akademiska friheten, kom The Shelter att bli en frizon.

– Vi får inte glömma att initiativet kom till under tider som var ganska turbulenta för akademiker, till och med här i Sverige, säger Navida Rasmusson.

**NÄR UNIVERSITETSLEDNINGEN** under våren 2037 fick upp ögonen för The Shelter, var det flera som ville stänga ner verksamheten. Andra tyckte dock att den experimentella forskningsmiljön förtjänade en chans – forskningsresultaten talade trots allt för sig själva. I januari 2038 – nio år efter att de första forskarna ockuperat källarutrymmena i den övergivna kontorsbyggnaden på det gamla LTH-området – fattades ett kontroversiellt beslut om att bevilja The Shelter särskild forskningsfinansiering.

– Många fruktade att vi skulle bli för "institutionaliserade" och tappa våra kärnvärden. Med pengar kommer alltid en ökad press på resultat och kontroll. Splittringar och interna konflikter började blossa upp, och till

slut valde många att lämna The Shelter.

Nyligen tvingades lokalerna att stängas efter en miljö- och hälsoinspektion. Men idéerna och arbetssätten lever vidare på olika håll runt om i universitetet.

– Vår idé var ändå aldrig att sitta här nere för evigt, säger Navida Rasmusson med en gest mot de dammiga och mörka kontorslokalerna.

– Vi ville ifrågasätta styrningen av forskningen och sätta kreativitet och kritiskt tänkande i fokus. Jag hoppas att vi kan ha inspirerat andra att våga tänka fritt, ifrågasätta normer och traditioner och gå sin egen väg.

För Navida Rasmussons del är det återigen dags ge sig ut i fält, denna gång långt bort från den akademiska miljön, till betydligt sydligare breddgrader.

**BIRGITTA HENRIKSDOTTER**

### THE LAMPERT AWARD

The Lampert Award instiftades år 2030 till minne av Eugene Lampert, författare av "Studies in Rebellion" som först publicerades 1957. Priset har hittills tilldelats kortare artiklar och audio papers. Med "Ålstrategin – om tyst motstånd i tider av kaos" är det första gången priset ges till en icke-intelligensförstärkt fördjupningsstudie i bokformat.

AI-forskaren Truong Nguyen fick nyligen ett av de största forskningsanslagen i Lunds universitets historia. Nu ska han vidareutveckla sin FIA-teknik – kanske bygger han en helt ny typ av hybrid mellan människa och maskin?

# Han har nått toppen!

**S**olbränd och leende tar Truong Nguyen emot mig när jag kliver ut ur hissen på översta kontorsvåningen i The Helix, forsknings skyskrapan som står som ett utropstecken mitt i Lunds Science Village. Bakom honom böljar ekoparken i sensommargrönt. Längre bort skymtar stadens gamla centrum i soldiset.

– Välkommen! Tycker du om pizza? Jag vet ett ställe som gör den med icke-syntetiska grejer, äkta ost. Du vet, från kor. Men berätta inte för de andra här, jag skulle kunna anklagas för att gynna våra konkurrenter...

Dörren till hans arbetsrum åker upp, och ett bord och två stolar vecklas ut. Väggarna är täckta av sobra och vackra textilier. Truong Nguyen berättar att de är vävda av naturliga hampafibrer och ska dämpa akustiken från golvet som är gjort av återvunnen betong och flygaska.

**PÅ NÅGOT SÅTT** har pizzan redan hamnat på bordet. Truong Nguyen sveper sin hand förbi örat och jag får syn på en liten enhet där.

– Min Asawa kommer att vara med och lyssna, jag hoppas att du inte har något emot det, förklarar han som svar på min frågande blick.

– Det är en pålitlig rådgivare, en konstruktion som innehåller den kollektiva visdomen hos flera generationer släktingar. Jag kallar den mitt Random Ancestral Memory, säger han och tillägger stolt att det är han själv som har konstruerat den.

Truong har all anledning att vara nöjd.



Forskning för de "hungriga" på The Helix! För att öka sin produktivitet, äter Truong Nguyen lunch medan han kontrollerar projektets framsteg.

Forskningsanslaget som förde Truong Nguyen till översta våningen i The Helix ryktas vara rekordstort. Det exakta beloppet är hemligt. Hans arbete med FIA (Flexible Intelligence Augmentation, en AI-stöttad form av gräsrotsbaserad samhällsutveckling) är världsberömt.

**Du har kommit långt – från starten i en SEZ, till översta våningen i The Helix. Vad förde dig hit?**

– För mig började det med att vårt lokalsamhälle behövde mer effektiva metoder för självorganisering. Arbetstagarna i SEZ (särskilda utbildningszoner) utnyttjades inte produktivt. Jag ville skapa fler möjligheter för unga forskare och kunskapsarbetare på alla nivåer genom att genomföra mer kontextmedveten inkludering och mångfald i de algoritmer för delegering av uppgifter som var i bruk vid den tiden. Detta för att verkligen ge människor möjlighet att utföra uppgifter som matchar deras maximala förmåga. Då jobbade jag mycket mer praktiskt. Nu när jag driver nätverken har jag många assistenter. Ibland var det roligare förr...

**Du har haft en imponerande karriär sedan du kom till Sverige som postdoktor. Har du några tips till unga forskare?**

– Spela spelet! Jag har kommit fram till att det lönar sig att vara koncentrerad och pragmatisk i fråga om målen. Jag tog mig fram genom LU-Helix Focus Academy-programmet





## ”Förbättrat samarbete mellan AI och människor är en av vår tids avgörande frågor.”

Truong Nguyen har en fantastisk utsikt från översta våningen i forskningskyskrapan The Helix. Bortanför grannbyggnaderna anas ekoparken i Science Village.

och utnyttjade mina produktiva timmar maximalt genom att slå samman insatserna från fokusbevakarna med vägledning från min Asawa. Slåss inte mot systemet, få det att jobba för dig. Och, naturligtvis, kämpa hårt!

**Din teknik har utvecklats sedan den först användes för resurshantering i SEZ. Nyligen användes den här i Sverige för samordning av gemenskapsdrivna insatser i landskapsrestaurering. Vad vill du uppnå med den nya finansieringen?**

Truong Nguyen tvekar ett ögonblick. Han sneglar snabbt i sidled medan det surrar lätt från hans örhänge. Han tar ett djupt andetag och ler självsäkert innan han svarar:

– I slutändan handlar min forskning om

att skapa bättre förutsättningar för mänskligheten som helhet. FIA har hjälpt tusentals människor att förverkliga sin potential och ta sig ur fattigdomen, precis som jag en gång gjorde. Förbättrat samarbete mellan AI och människor är en av vår tids avgörande frågor. Alla borde få de möjligheter jag fick i och med SEZ. Faktum är att vi kanske borde betrakta hela världen som en SEZ!

**En inspirerande vision! Det verkar som att de här systemen kan hjälpa många människor. När kan vi förvänta oss att se resultaten av den forskning som det här anslaget finansierar?**

– Jag kan inte riktigt kommentera det, på grund av de sekretessklausuler som finns som ett villkor för finansieringen. Men na-

turligtvis kommer alla resultat av den här forskningen att vara öppet källmaterial i sinom tid. Våra mycket generösa finansiärer har gjort det möjligt för hela kodbasen, dokumentationen och resultaten att släppas till allmänheten 2051.

Truong Nguyen ler brett innan han tar ett bett på sin pizza och sedan börjar mumla och gestikulera med sin lediga hand i vad jag antar vara ett samtal med hans ”Asawa”. Truong Nguyen ger mig en ursäktande blick och jag förstår att vårt samtal börjar närma sig sitt slut. Jag lovar att skicka artikeln till hans Asawa för granskning enligt vad som tidigare överenskommits, och tar avsked. Truong Nguyen förblir något av en gåta. Men en framgångsrik sådan!

**JAMES YOLANDA**

Snart kommer hungriga anställda och studenter att kunna köpa lunch från ett cykelmatstånd med en portabel biokolspis. Eldsjälen bakom serveringen är sociologen Kalkot Garae från Vanuatu.



Kalkot Garae med årets tredje skörd från huvudväxthuset.

## Sociolog hyllar hemlandets mat

Det mest speciella med matståndet blir dess meny: alla rätter ska innehålla kavarötter från LU:s stora växthus i Paradisområdet. Kava var stapelföda i det nu översvämmade landet Vanuatu och går likt potatis att använda till gratänger och mycket mer.

Det var Kalkot Garaes idé att på detta sätt hylla sitt gamla hemland. Samtidigt ville hen öka matgästernas medvetenhet om världens aktuella klimat- och flyktingläge, och andra matintresserade klimatflyktingar har hakat på.

**KALKOT GARAES FORSKNING** handlar om transpersoners engagemang i klimatarbetet under 2000-talet. Hen undersöker bland annat varför dessa har varit mer aktiva, men ändå mer förbisedda, än cispersoner. Frågan ligger Kalkot Garae varmt om hjärtat, eftersom hen själv definierar sig som trans.

– Fördomarna mot transpersoner är nästan borta idag. Däremot har jag som icke-vit klimatflykting mött en del rasism, även på LU. Det finns ju de som tror att vi fått en oförtjänt gräddfil till forskar- och lärartjänster.

Så är det dock inte, menar Kalkot Garae. Även om hen själv fick en av Raoul Wallenberg-fondens doktorandtjänster för klimatflyktingar, så blev merparten av de studie-

intresserade flyktingarna aldrig insläppta till Europas universitet. De har fått stanna i SEZ, de särskilda utbildningszoner som erbjuder högre utbildning till dem som inte längre kan få det i hemlandet.

**SEZ VAR EN OMSTRIDID IDÉ** redan från början: var zonerna ett genuint menat sätt att vidga tillträdet till den internationella universitetsvärlden, eller snarare ett sätt att hålla invandrare borta från de rika länderna? Och vilken roll skulle spelas av de företag som stödde zonerna, exempelvis det kända möbelföretag som bidragit med monterbara campusmiljöer?

– Tyvärr har farhågorna i stor utsträckning besannats. Dagens SEZ har många problem: för få lärare, föråldrat studiematerial, studenter som inte får meningsfulla uppgifter utan mest används i testbäddar för flexibel intelligensförstärkning, säger Kalkot Garae.

Hen är dock inte enbart kritisk till tanken på "LU-filialer" utomlands. Med rätt förutsättningar skulle de kunna öka mångfalden inom den akademiska världen. Men det kräver inte bara resurser utan också en dialog med lokala universitet, politiker och ideella organisationer.

– Det måste vara verkliga samarbeten,

där lokalsamhällena och de blivande studenterna får skraddarsy utbildningar och forskningsprojekt efter sina önskemål och sin kunskapsyn. Världen har haft nog av välmenande filantroper från den rika världen som startar skolor i "Syd" utan tillräckliga lokalkunskaper, menar Kalkot Garae.

**SÅDANA** genomgripande samarbeten med lokalsamhället blir förhoppningsvis lättare att skapa inom de olika agoror, LU:s nya tvärvetenskapliga centra. Dessa ska präglas av nya former för forskning och utbildning, där universitetet inte styr agendan från dag ett.

– Universitetet måste bli en mer aktiv del av sin omvärld i vår kaotiska tid, och en gång för alla montera ner de berömda elfenbens tornen! menar Kalkot Garae.

**INGRID HOLMDAHL**

### KALKOT GARAЕ

**ÄR:** forskare i utbildningsvetenskap och gästforskare på LU:s agora för inklusivitet

**BOR:** kollektiv på Linero

**INTRESSEN:** klimataktivism, HBTQIA+-frågor

**ÄTER HELST:** mat med kavarötter

# Fantasifulla gissningar om framtiden är inget för LU!

**“FRAMTIDSFLUM”** Vart är LU på väg?

Den frågan har jag ställt mig flera gånger under mina drygt 20 år som forskare på universitetet, men efter en förvirrande upplevelse härom veckan har den blivit ännu mer aktuell.

Upprinnelsen var min närvaro vid en “fantasi-workshop” där medlemmar ur LUs nya “fantasifakultet” deltog tillsammans med personer från kommun, företag och organisationer i regionen. Målet var att komma med gissningar om hur LU och världen kan se ut år 2080.

Visst bör ett universitet ha ett långt tidsperspektiv (LU fyller ju faktiskt 375 år i år), men detta bör inte ta sig uttryck i näraliggande åtaganden. Och framtidsdiskussionen bör inte ha formen av fria fantasier som, för att använda ett gammalt uttryck, ter sig som rent flum.

Jag har med oro sett hur universitet på se-

nare år gett allt mer plats och pengar åt den här typen av till intet förpliktande, luddiga samarbeten och politiskt färgade framtidsfantasier. Som ett resultat av det här krymper naturligt nog utrymmet för traditionell, reproducerbar, faktabaserad forskning.

Ändå behövs traditionell forskning nu mer än någonsin. LTH behöver fortsätta forska om energiformer och energiöverföring, medicinare som jag själv behöver forska om de många nya sjukdomar som ett varmare klimat för med sig, och humanisterna kan behöva forska om kulturkonflikter i flyktingströmmarnas spår.

I det läget bör LU inte ägna sig åt politiskt grundade tilltag som att insistera på användandet av “hen”, fantisera om läget år 2080 och jaga samarbeten med omvärlden mer för imagens skull än för att få fram reella resultat.



Vart är LU på väg? frågar sig Dan Hume.

Att lägga ner den nya “fantasifakulteten” är väl tyvärr inte möjligt, så det är inte mitt yrkande i detta inlägg. Men jag hoppas att universitetet istället för att fortsätta på detta sluttande plan mot en kunskapsmässig avgrund, ser till att prioritera den forskning och utbildning som bör vara alla universitets huvuduppgifter.

**DAN HUME**

PROFESSOR I BIG DATA INOM MEDICIN

## SVAR: Bilden av framtiden styr dagens beslut

**“FRAMTIDSFLUM”** Tack Dan Hume för ditt inlägg – här kommer några svar och kommentarer! Agoran för framtidsskapande, som stod som värd för den workshop du besökte, ägnar sig inte åt “gissningar” utan åt framtidsskapande dvs. att utforska olika framtider. Målet är att se olika möjliga alternativ och visa att vi tillsammans kan forma framtiden. Våra förväntningar på 2080 påverkar dagens beslut och vice versa: dagens beslut har betydelse för framtiden.

Dan Hume talar om “politiskt färgade framtidsbilder”. Mitt svar är att alla framtidsvisioner utgår från värderingar och normer. En ren framskrivning av nuvarande trender är också ett uttryck för värderingar, eftersom en därmed valt att inte ifrågasätta dagens

förhållanden, vems framtidsvisioner de vilar på och vem de gynnar. Dan Hume minns säkert också när IT-branschen under hela 2020-talet drev på för en “big data”-framtid, vilket inte nödvändigtvis låg i allas intressen och samtidigt ökade vårt beroende av en allt mer osäker energi- och resursförsörjning.

Det är därför viktigt att många röster släpps fram, särskilt de “tysta” röster som ofta glöms bort i samverkansprocesser. Det är något vi på agoran lägger mycket kraft på att säkerställa, även om det kräver tid. På tal om tid är vi också smärtsamt medvetna om att vi måste titta bortom de 3-5 år som prognoser och politiska mandat brukar omfatta. De ekologiska och humanitära utmaningar

vi fortfarande möter kräver inte bara små justeringar utan en omställning utan like av dagens samhälle.

Dan Hume nämner nya energiformer, sjukdomar och flyktingströmmar var för sig, men dessa företeelser är i själva verket djupt sammanflätade. Framtidsskapande hjälper oss att få syn på beröringspunkter och tänka tvärvetenskapligt. Detta behövs i våra osäkra tider – men självklart behövs också den traditionella disciplinära forskning som Dan Hume förespråkar. Min tro är att LU är starkt och klokt nog att arbeta “ad utrumque”, med bådadera.

**PAUL FOX**

FÖRESTÅNDARE FÖR AGORAN FÖR FRAMTIDSSKAPANDE

# Studentdriven pedagogik utmanar regelverket

**Active learning är en banbrytande pedagogik som de senaste åren har återetablerat sig i ny tappning inom Lunds universitet. På dessa populära utbildningar blir studenterna medlärare. Snart kommer den första officiella studentkullen att utexamineras, trots avsaknaden av formell läroplan.**

Den uppskattade undervisningsformen började få rejäl fart på Lunds universitet i slutet av 2020-talet, men dess rötter är egentligen ännu äldre än så. Active learning har i den nya formen vunnit stort gehör tack vare sitt underifrånperspektiv och kraftigare fokus på att öka studenternas självständighet och kreativitet. Kurserna har ständigt rekordmånga deltagare, trots att studierna fram till nu inte har gett några formella högskolepoäng.

Pedagogiken bygger på att studenterna betraktas som medlärare, medforskare och

medresenärer. Undervisningen ges främst i hybridform, under de olika kunskapsresor som kurserna består av.

Initiativtagare till satsningen är Inspiration Journey, anställd vid Fakulteten för planetära studier. När LUM stämmer träff för en intervju med denna eldsjäl anländer dock tre personer som alla presenterar sig som Inspiration Journey. På frågan om vem av dem som är den ursprungliga drivkraften svarar den äldsta med ett brett leende:

– Det är jag. Men Resan är större än oss individer, säger hen med ödmjuk ton.

**FAKTUM ÄR** att hittills har Inspiration Journey aldrig varit en och samma individ i offentliga sammanhang. Till exempel dyker Inspiration Journey alltid upp som en ny person när hen ska hålla föredrag i Etikhuset om projekt och insikter i den pedagogiska verksamheten.

– Vi bidrar alla i detta. Resan har delats av många, och vi är bara tillfälliga deltaga-

re, säger en av de två andra intervjupersonerna.

Engagerat berättar de om hur det hela började för ett antal år sedan. Först studentprotesterna, hopplösheten och de tomma föreläsningssalarna. Sedan de rosa affischerna och de efterföljande resebyråerna som dök upp överallt i Lund. Det var inga vanliga resebyråer, utan små grupper av studenter och lärare som kallade sig Utforskarna. Tillsammans strävade de efter att skapa banbrytande kunskap som sedan kunde återintegreras i själva Resan.

– En viss utmaning har varit bristen på pålitlig teknik, säger Inspiration Journey nummer tre.

**KUNSKAPSRESORNA** genomförs nämligen både analogt och digitalt under en och samma kurs, beroende på studenternas förutsättningar. Närvaro via hologram är under utveckling som alternativ till att digitaldelta via video eller VR. Men det krävs kraftfulla

Inspiration Journey tog initiativ till de populära Active Learning kurserna, men det är oklart vem eller vilka som döljer sig bakom namnet. LUM har intervjuat tre personer som alla presenterade sig som Inspiration Journey.



servrar. Detta är ett problem för studenter från många av de länder som drabbas av återkommande elavbrott och cyberattacker, vilket innebär begränsade möjligheter för alla att kunna delta fullt ut på resorna.

Inspiration Journeys verksamhet har tidigare bedrivits på gräsrotsnivå, men är sedan förra året inlemmad i universitetets ordinarie organisationsstruktur genom en plats i Agoran för experimentell pedagogik. Därmed blir höstterminens studentkull den första som officiellt utexamineras och kan tillgodoräkna sig högskolepoäng från Inspiration Journeys undervisning.

**UNIVERSITETSLEDNINGENS** godkännande av verksamheten är ett efterlängtat erkännande för Inspiration Journey, men inte helt oproblematiskt. Det har höjts kritiska röster angående otydligheten i vem eller vilka som egentligen står bakom verksamheten och att det därmed blir svårt att veta vem som ska hållas ansvarig för kvaliteten på dessa utbildningar.

Kritiken bottnar i oron över vad som kan hända med universitetets trovärdighet och berättigande om studenterna inte följer tydliga och fastställda läroplaner. För egen del ser Inspiration Journey inte otydligheten som ett dilemma. Det intressanta är att fokusera på resultaten av utbildningen, menar de.

– Vem lär sig mest och bäst? Vi eller studenter på de vanliga utbildningsprogrammen?

Inspiration Journey nummer tre ställer frågan retoriskt. De båda andra nickar instämmande och förklarar att en inte kan prata om kunskapsinhämtning som något med definierade ramar, utan som en ständigt pågående aktivitet.

– Under min Resa har vi exempelvis fått möjlighet att studera svampmycelbaserade datorer, vi har samarbetat kring open source-projekt om artificiell intelligens och dessutom bidragit till att avslöja en diktatorisk regering utomlands, säger Inspiration Journey nummer två.

– Visa oss ett vanligt utbildningsprogram som ger studenterna sådana möjligheter! tillägger Inspiration Journey nummer ett.

**YODA BETULA**

# Möt nya EnDAO Open Science Citizens in Residence!

## **FREDERIK BRÜM**

Bioteknikingenjören Frederik Brüm har länge dokumenterat användning, missbruk och beroende av nootropika bland drönarpiloter som arbetar med miljökartläggning. Tillsammans med LU-forskare kommer han att formalisera och publicera resultaten från sin samhällsbaserade forskning om sambanden mellan långvarig psykisk ohälsa hos distansarbetare och deras användning av mikrodoserande kognitiva förstärkare.

– Vi har kommit fram till att dessa förbättringar inte bara gör det lättare för piloterna att koncentrera sig på flygningen. Den "frihet i sinnet" som de beskriver visar sig också i form av ökad empati med personer i de miljöer de interagerar med, säger Frederik Brüm.



Frederik Brüm.

## **NASSIM OLSEN**

Den regenerativa stadsträdgårdsodlaren Nassim Olsen kommer att få stöd för sitt program för att spara fröer och assistera förflyttningar av arter till mer gynnsamma klimatförhållanden samt för förändringar i sammansättningen av arter i ekosystem. Han har övervakat utvecklingsläget i olika gemenskapsskogar och -odlingar i hela Lund, samt sett till att dessa förtätats med växter som passar de olika mikroklimaten där

– Många arter som vi brukade ta

för givna har svårt att överleva i vårt nuvarande klimat, och nya ekologiska nischer öppnas och utvecklas ständigt i hela staden.

Vårt mål är inte bara att fylla dessa nischer, utan att förutse och stödja dem med nytt växtliv som kommer att gynna alla arter i dessa ekosystem, säger Nassim Olsen.



Nassim Olsen.

## **MAXI STAHLBOOT**

Den alternativa ekonomen Maxi Stahlboot kommer att ges stöd för att slutföra sin muntliga berättelse om de informella ekonomier som tidigare fanns i Science Village. Det lugn och den trygghet området var känt för i slutet av 2020-talet dölde en livlig handel med resekrediter, livsmedelsresurser,

exotisk frukt och kryddor genom informella försörjningskedjor och krypto-nätverk.

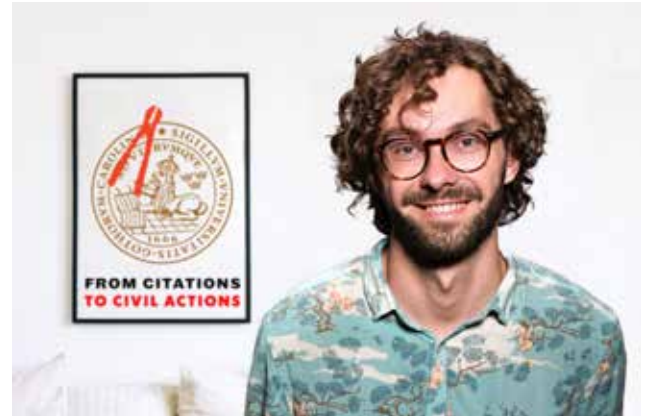


Maxi Stahlboot.

EnDAO Open Science Trust är en fond som beviljar årliga stipendier till medborgarforskare för att hjälpa dem få sitt arbete inskrivet i paperChain. Medlen kan lösas in i \$ OSCT, en stabil kredit på öppna marknader.

## Hallå Lois K Gold...

... klimathistoriker vid Konst- och klimatcentrum i Malmö. Du har nyligen fått ditt teaterstycke "Emergency Actions for Emergency Times" accepterat i den renommerade tidskriften *Environmental Humanities*. Grattis!



Vid tiden för konferensen "From Citations to Civil Actions?" började ett mem cirkulera flitigt där svärdet byttes ut mot en bultsax för att symbolisera aktivism istället för krig.

# Vad ska din pjäs handla om?

– Den handlar om akademaktivismens utveckling under de senaste 25 åren och tar avstamp i Fridays for Future och den tidiga aktivismen bland klimatforskare. Men sedan svängde pendeln.

### Vad var det som hände?

– Under 2020-talet fick universiteten utstå hård kritik, framför allt från högerhåll. Många ansåg att forskarvärlden var vänstervriden och tog det som ursäkt för att inte lyssna på forskarna. Bland forskarna fanns en stor uppgivenhet, men även en rädsla för att bedriva kritisk forskning och engagera sig politiskt. Det fanns även en växande klyfta mellan de som ville lösa klimatkrisen med ny teknik och de som ansåg att det behövdes djupare samhällsförändringar.

**Idag är den internationella samman slutningen *Academactivists for the future* ganska okontroversiell. När svängde pendeln igen?**

– En viktig milstolpe kom år 2032 med kon-

ferensen "From Citations to Civil Actions?". I takt med att klimatkatastroferna kommit allt tätare och vuxit i omfattning ökade frustrationen i forskarvärlden. Många tyckte att de inte längre hade tid att vänta på att deras resultat skulle omsättas i praktiken via traditionella rapporter och artiklar.

### Så vad hände på konferensen?

– Aktivismens gränser diskuterades; hur långt kan en gå i sina försök att påverka och vad göra när lag och etik krockar? Exempelvis när lagstiftningen tog klimatförstörande verksamhetens parti trots förödande konsekvenser... Universitetssigillet *Ad utrumque* (beredd till bådadera) bortstades av igen.

### Vad ledde diskussionerna till?

– Framför allt utvidgades högskolelagen och aktivism kom att ingå som ett sätt att bedriva samverkan med det omgivande samhället. Idag ses aktivism som meriterande vid tjänstetillsättningar. Forskare beviljas nu-

mera sabbatsår för att kunna arbeta mer aktivt för en organisation eller inom politiken.

### Hur har kritiken mot akademaktivismen sett ut under det tidsspann du studerat?

– Från att ha handlat om att hålla isär forskning och aktivism på 2020-talet, började fler se aktivism som ett sätt att föra ut kunskapen i samhället, en del av tredje uppgiften. Numera finns främst en pågående, ofta hätsk, diskussion mellan olika falanger inom akademaktivismen – de som förespråkar sabotage mot miljöförstörande egendom och de som väljer icke-våld eller civil olydnad.

### När är det premiär och vilka tror du kommer?

– Universitetsturnén har premiär den 18 november i Etikhuset. Jag tror och hoppas på en bred publik. Akademaktivismens utveckling engagerar även allmänheten.

AISHA PEREZ ANDERSSON

# LU375 – Filosofi och metod

## 1. Inledning

Tack för att du plockat upp det här speciella framtidsnumret av LUM, Lunds universitets magasin. Vi hoppas att du uppskattade att läsa det lika mycket som vi uppskattade att skapa det.

Allt i den här tidningen är fiktivt – men det betyder inte att det är helt och hållet påhittat! Alla karaktärer, situationer och idéer har utvecklats utifrån kunskap och forskning, i samarbete med 62 deltagare från hela LU i en serie om 9 workshoppar, med totalt över 18 timmars kreativt utforskande.

Några framträdande ämnesområden ansåg vi vara relevanta inte bara för LU, utan för högre utbildning och forskning i allmänhet: akademisk frihet; universitetens bidrag till samhället; etiska överväganden inom forskningen; nya former av studentledd utbildning och internationalisering; kunskapers auktorisering och certifiering.

Men LU375 handlar inte bara "om" universitetet, lika lite som en science fiction-film bara handlar om huvudpersonen. Högre utbildning och forskning har en koppling till världen utanför och studerar världen samtidigt som den verkar inom den. Högre utbildning och forskning påverkar visserligen världen – eller vi hoppas åtminstone det – men i sin tur påverkas den av världen, som en källa till nya idéer, influenser och drivkraft för förändring.

Som sådan är LU375 ett slags science fiction – om än science fiction som har sina rötter i kunskapsbaserad spekulering. Men det är ingen profetia! Det du hittar här är *inte framtiden för LU, utan en möjlig framtid för LU* – en av många. Det är en upptäcktsresa, en provokation – det första påståendet i ett samtal.

Artiklarna ska få dig att tänka utan ytterligare förklaring. Men du kanske vill veta hur vi gjorde när vi skrev dem, och varför.

## 2. Att utforska framtiden: erfarenheter och metodik

Efter flera års arbete med framtidsstudier inom en mängd olika områden har vi i projektgruppen utvecklat några ledord för vårt tillvägagångssätt: olika framtider behöver **konkretiseras** i förändrade omständigheter, **placeras** på platser och i livsmiljöer som kommer att omformas, och samtalen om framtiden behöver **demokratiseras** så att olika perspektiv får komma till tals. Dessa ledord eller principer ska inte ses som en instruktionsmanual utan snarare som riktmärken att orientera sig efter.

Våra ledord har vi hämtat från ansatser som "design fiction" (Auger 2013 m.fl.), "narrative prototyping" (Raven 2018), "transition design" (Wangel et al. 2019), "placemaking" (Courage 2020) och många fler. Raven och Stripple (2020) beskriver en framväxande "spekulativ vändning" inom samhällsvetenskapen. En växande grupp forskare arbetar med konstnärliga metoder, alltmedan praktiker inom konst och design arbetar vetenskapligt med konstnärliga undersökningar. I detta gränsland växer nya verktyg och arbetssätt fram. Vi är stolta över att kunna bidra till nya former av framtidsstudier genom arbetet med LU375.

### 2a. Konkretisera

Att konkretisera långsiktiga förändringar, såsom effekterna av klimatförändringar eller sociotekniska skiften, är att lyfta dem ur det abstrakta.

Framtidsrapporter – exempelvis IPCC:s publikationer, eller planeringsdokument från myndigheter och företag – tenderar att vara just abstrakta. Detta beror bara delvis på kunskapsteori; de exakta vetenskapernas förmodade objektivitet och stadsplaneringens, företagsekonomins eller nationalekonomins uppifrån-perspektiv. Men det är också en fråga om nödvändighet. Rapporter av det slaget riktar sig till beslutsfattare och måste därför tala i termer av fakta, trender och statistik. Ironiskt nog innebär detta att komplexa och långsiktiga förändringar ofta förenklas i material som sedan används för att rättfärdiga kortsiktiga beslut.

Det betyder inte att sådana rapporter inte är nödvändiga eller användbara; inte heller ska man låta sig tro att val- och konjunkturcykler inte begränsar vilka tidshorisonter som anses viktiga. Men det innebär att för de som inte är vana vid retoriken är det svårt att relatera till experters framställningar av olika framtider. Förmågan att tänka om framtiden i abstrakta banor kräver både utbildning, erfarenhet och en möjlighet att lyfta blicken från det vardagliga. Framtidsprognoser blir därför gärna en färdighet som en liten elit forskare eller praktiker behärskar och som sedan vänder sig till en elitpublik. Så hur kan vi öppna upp framtidsutforskningar för en lekmanpublik? Hur framställer man abstrakta förändringar så att de blir relaterbara för de som varken har tid eller utbildning att analysera hockeyklubb-diagram eller Lafferkurvor?

Svaret är att använda data på ett annat sätt när framtiden utforskas. Som Curry (2021) har visat kan man skilja mellan en extrapolerande och abstrakt ansats (som utgår från rådande trender; den "deduktiva skolan") och en mer kreativ ansats (den "induktiva skolan"). Den

senares fokus på narrativ framför siffror gör det möjligt att skapa nyanserade och platsspecifika berättelser där människor kan placera sig själva i händelsernas mitt; där de kan reflektera över hur den institutionella miljö vi tar för givet kan komma att förändras drastiskt. En sådan ansats kan göra att vi inte slentrianmässigt förstår framtiden som "business as usual". All sådan utforskning av framtiden måste dock fortfarande vara grundad i vetenskaplig kunskap. Skillnaden ligger i att dessa abstrakta framtider *gestaltas* i berättelser (se t.ex. Wangel et al. 2019): konsekvenserna av förändring presenteras genom hur (påhittade) människor i berättelser upplever dem.

## 2b. Placera (situatedness)

Situatedness är ett begrepp som är svårt att förklara på ett enkelt sätt, inte minst eftersom en av begreppets centrala utgångspunkter är att förenkling är något som bör undvikas. När Donna Haraway (1988) i den vetenskapliga artikeln "Situated Knowledges" beskriver situatedness är det som en motvikt till den traditionella vetenskapliga förståelsen av objektivitet. Haraway (1988) menar att en objektivitet som handlar om att ge sken av att världen kan studeras utifrån, i själva verket är att "spela Gud". Forskaren tillskriver sig själv en överjordisk position. Som alternativ föreslår Haraway en "situerad kunskap" där forskare är tydliga med sin egen position och de perspektiv de anlägger. På så sätt kan en kunskap växa fram som är förankrad i både tid och rum, och där en annan form av objektivitet får råda.

I praktiska termer innebär Haraways förhållningssätt att organisationer och samhällen inte bör ses som isolerade enheter. Vi bör alltid fånga hur de är förankrade och inbäddade i olika sammanhang – från det lokala till det globala. LU består av människor och ting som är kopplade till många andra människor, saker, platser och institutioner. Vi försöker därför fläta samman konkreta individuella erfarenheter med de globala omständigheter som ger dem form och innehåll.

Resultatet är ett framtida LU där motsättningar och spänningar får kvarstå, om än i förändrad form. Detta skiljer sig från den teknoutopiska traditionen inom framtidsstudier, där "innovation" levererar universella "lösningar" utan lokal förankring. Strävan att omfama detta spänningsförhållande har Haraway (2016) kallat att "bejaka det obekväma" (staying with the trouble). Att arbeta med ett fiktivt framtida LU har gjort det möjligt för oss att göra just det – om än inom de gränser som definierar oss som forskare.

## 2c. Demokratisera

Syftet med demokratisering av framtidsskapandet kommer från en övertygelse om att varje framtid som skapas för en samhällsgrupp i största möjliga utsträckning också måste skapas av den gruppen. Av den anledningen valde vi att utforska LU:s framtid i samarbete med dess personal och studenter (för mer information om den processen, se avsnitt 3 nedan). Därför representerar LU375 ett nytt, mer demokratiskt, sätt att arbeta.

Av tradition sker en del av "världsbyggandet" i en berättelse, dvs. beskrivningen av olika miljöer, utan att människor får bidra: framtiden föreställs t.ex. i filmer eller romaner "uppifrån och ner". I LU375 ville vi göra annorlunda. Vi valde att använda det välbekanta LUM-formatet och behövde därför utgå från dess speciella form, egenskaper och tilltal. LUM handlar "om" LU, men artiklarna handlar om personer, om karaktärer. Så vår tanke har varit att skapa karaktärer, och låta deras värld växa fram organiskt utifrån deras intressen, farhågor och hopp.

Ett sådant arbetssätt innebär också att vi, som jobbade med LU375, måste utgå från att de som är mest kvalificerade att föreställa sig ett framtida LU är dess anställda och studenter. Självklart är det en utmaning både i fråga om metod och självuppfattning: den akademiska identiteten associeras ofta med expertis och det är svårt att ge upp den auktoriteten, även tillfälligt.

Här ryms även en politisk-teoretisk motivering av vårt tillvägagångssätt. Framtidsberättelser tenderar att skildra framtidens människor som dess objekt (Raven & Strippel 2020): framtiden bara *händer* dem, eller värre, *händer trots* dem. Istället har vi utforskat olika framtider genom att låta fiktiva karaktärer gestalta dem med de erfarenheter och kunskaper som finns hos idag existerande individer. Vi tror att ett sådant sätt att arbeta kan ge människor mer makt över framtiden; de får syn på sin egen roll och sitt handlingsutrymme: människor är således inte längre framtidens objekt, utan dess subjekt.

## 3. Virtuella workshoppar: metoder och mekanik

Syftet var att skapa delaktighet i den kreativa processen för LU:s personal och studenter. Resultaten av arbetet blev råmaterial till artiklarna du finner i det här magasinet: vi behövde skapa levande karaktärer som skulle finnas i LUM:s värld 2041, en gestaltning av den värld de lever i och de sammanhang som formar deras situation.

Trots att våra möten var digitala så var ambitionen att göra workshop-miljön så inbjudande som möjligt för att alltifrån studenter till dekaner skulle känna sig bekväma med att uttrycka okonventionella idéer bortom status quo (radikala alternativ till business-as-usual) utan att nuvarande titlar eller status skulle komma i vägen. Framför allt behövde det vara *roligt*.

Således utformade och faciliterade vi en rad workshoppar, där var-enda en utgjorde en fristående upplevelse. Vi utgick ifrån en upprepningsbar mall och en övergripande struktur, som gjorde det möjligt för oss att justera designen och skärpa de teman som vi diskuterade mellan de olika workshopparna. Deltagarupplevelsen bestod av flera moment: ett uppdrag inför workshoppen, en introduktion av projektets syfte och process, en karaktärsskapande fas och, slutligen, en gruppdiskussion i form av rollspel.



Vi anpassade det så kallade "Polak-spelet" (Hayward & Candy 2017) som verktyg för att göra det enklare för alla att börja tänka på universitetets framtid redan innan workshoppen startade. Deltagarna ombads att tänka på ett föremål som skulle representera befintliga eller potentiella problem kopplade till universitetets framtid och att placera dem på en gemensam digital arbetsyta. På så sätt gavs alla deltagare utrymme att tala om något de oroade sig för och dessutom bidrog den diskussionen till val av ämnesområden för de efterföljande workshopparna och (så småningom) även för LUM-artiklarna.

Därefter började det verkliga jobbet! Under den första halvan av workshoppen fick deltagarna i uppgift att bygga upp en fiktiv karaktär: någon de skulle kunna föreställa sig arbeta på universitetet om 10–15 år. Karaktären behövde vara tillräckligt bekant för att hen skulle gå att relatera till, men annorlunda nog för att lyfta fram ett perspektiv som var något annorlunda jämfört med deltagarens eget. I den här processen tilldelades först varje deltagare en porträttbild (genererad av ett onlineverktyg), varpå de fick dra virtuella "kort" med information om ett forskningsområde samt ett problem som "höll dem vakna om natten". Dessa forskningsområden och frågor hämtades från en kombination av litteratur kring olika framtider för högre utbildning och forskning, samt svaren på en anonym enkät om erfarenheter av den akademiska karriären som hade skickats till LU:s personal. För att uppmuntra deltagarna att ge karaktärerna lite mer kött på benen ställdes sedan ett antal standardfrågor om deras karaktär – vissa seriösa, andra banala – under själva skapandeprocessen.

Efter att deltagarna på egen hand hade skapat sina karaktärer började vi med nästa moment: att föra in deltagarna i den kollektiva upplevelsen av en delad framtid. Candy och Dunagan (2017) betonar vikten av att överbrygga den "erfarenhetsmässiga klyftan", dvs. avståndet mellan abstrakta föreställningar om möjliga framtider och livet vi upplever här och nu. Vi lät därför en workshopledare läsa en kort berättelse som introducerade vissa ramar för den framtida världen, dess nuvarande situation och dess omedelbara förflutna. Framtiden präglades av olika utmaningar och spänningar och deltagarna delades upp i två arbetsgrupper som fick i uppdrag att delta i en kommitté som sammankallats för att diskutera ett visst problem.

Varje "kommitté" leddes av en facilitator för att föra diskussionen framåt och, vid behov, ge bakgrundsinformation om världen. Facilitatorerna ställde frågor och föreslog vinklar att utforska som hade förberetts i förväg för att få dessa samtal att flyta. Varje grupp hade två forskare som tog anteckningar under diskussionerna och fångade därmed så mycket av diskussionen som möjligt. Efter varje workshop genomfördes en post-workshop, där vi noterade ämnesområden och kommentarer som stack ut samt diskuterade inriktningar för nästa workshop. Mellan sessionerna uppdaterades de digitala arbetsytorna, karaktärsarken förfinades och scenariot och frågorna uppdaterades för att styra in de efterföljande diskussionerna på nya områden. Genom denna iterativa process förfinade vi vår metod till

en punkt där vi kunde uppnå betydande djup och struktur i vår utforskning av framtider.

Workshopparna var väldigt krävande för deltagarna. Det är ingen enkel bedrift att skapa och leva sig in i en fiktiv personlighet inom loppet av två timmar, särskilt när en arbetar med obekanta verktyg på en skärm. Den här typen av lekar faller sig mer naturligt för vissa än för andra, men vi kan konstatera att alla klarade utmaningen! Spekulative och deltagande sessioner som dessa upphör aldrig att överraska såväl facilitatorer som deltagare med de riktningar som karaktärerna tar – och det är faktiskt exakt det här som är styrkan i ett induktivt tillvägagångssätt.

Deltagarna kommer att känna igen inslag av karaktärer som de skapat i artiklarna i tidskriften, men dessa är naturligtvis sammanslagningar. Karaktärerna är resultatet av flera omgångar av syntes, vridande och vändande på framväxande ämnesområden, och av en kombination av element från olika workshoppar. Skrivprocessen utfördes i samarbete med skribenter vid LUM. Även om vi tar på oss ansvaret för eventuella misslyckanden i projektet, vill vi betona att ansvaret för dess framgångar måste också delas med de deltagare, författare och redaktörer som bidrog med sin tid och kreativitet under hela processen.

## 4. Nya horisonter: Universitet i framtiden, framtidens universitet?

När LU:s rektor lanserade LU Futura (den organisation som initierat och organiserat LU375) 2017 talade han om en "turbulent värld" som präglas av snabbare förändringar än någonsin tidigare. LU Futura:s uppdrag var att positionera LU som en "motor" i formulerandet av samhällsrelevanta frågor, och i att inleda gränsöverskridande dialoger kring dessa. LU Futura, som i sig kan ses som en experimentell organisationsform för framtidsutforskande, har arbetat med många olika teman. Men framtiden för högre utbildning och forskning, och därmed LU:s framtid, har alltid varit ett aktuellt område.

Visioner om universitetens framtid finns överallt: i regeringens senaste forskningsproposition, i internationella benchmarking- och rankingsverktyg, i kvalitetsbedömningar av forskning, i dekanens månadsbrev. Dessa visioner är ofta inriktade på kvantitativa mått och statistiska trender. Här finns en tydlig avsaknad av frågor som rör värderingar och upplevelser: vilket slags universitet är LU, och vad bör det sträva efter att vara? Varför, och hur, ska vi prioritera en institutionell form eller pedagogisk praktik framför en annan? Hur kan LU-forskare, institutioner och fakulteter ligga i framkant, och vilka organisatoriska former krävs för att ta itu med frågor på nya sätt?

Det finns en spänning mellan hur vi på universitet upplever vår vardag och de politiska och strategiska planer som uttrycks för hela utbildningssektorn. De 'kyliga' och abstrakta visionerna skapar oavsiktligt en känsla av exklusivitet. LU375 försöker överbrygga den

klyftan genom att hitta former och metoder för ett framtidsutforskande som ger utrymme för människor att bidra med sina erfarenheter, sin kreativitet och sina berättelser. Avsikten är inte att ge svar eller lösningar, inte heller att förutsäga vad som kommer att ske. Syftet är snarare att stimulera till bättre frågor och att göra diskussionen öppen och tillgänglig.

Vi hoppas att du haft glädje av ditt möte med en möjlig framtid, och vi ser fram emot att höra om din egen.

## 5. Erkännanden och tack

### LU375 Team

- Exekutiv producent/redaktör: Johannes Stripple
- Producent/redaktör/skribent: Paul Graham Raven (alias Graeme P Crowe & Doris Bergström)\*
- Facilitator/redaktör/skribent Sjöf Van Gaalen
- Redaktör/skribent: Eléonore Fauré (alias Béatrice Poulpe)
- Biträdande redaktör/bildproducent: Ludwig Bengtsson Sonesson (alias Léo Berg)
- Biträdande redaktör: Diana Eriksson Lagerqvist

### LU Futura

- Föreståndare: Lynn Åkesson

### LUM, Lunds universitets magasin

- Redaktör/journalist: Ulrika Oredsson
- Redaktör/layout: Petra Francke

### Journalister och kommunikatörer

- Ingela Björck, Lena Björk Blixt, Noomi Egan, Kristina Lindgårde, Cecilia Von Arnold
- All övrig ej krediterad text är skriven av LU375-teamet.

### Översättning

- Space 360

### Foton

Sida 1–4 Charlotte Carlberg Bärge; 5 Luke Besley/Unsplash, thispersondoesnotexist.com; 6 AllGo/Unsplash; 7 Petra Francke, Gabby Baldrocco/MostPhotos; 8 SeventyFour/iStock; Aleksandr Davydov/Mostphotos; 9 Adrey Popov/Mostphotos, Sunbeam Photography/Unsplash; 10 Dikaseva/Unsplash; 11 MangoStar Studio/iStock; 12 NOAA/Unsplash; 13 Omar Barajas/Unsplash; 14 Eugene Sergeev/MostPhotos; 15 NYL/MostPhotos; 16 Sitthipong Pengjan/iStock; 17 Baona/iStock; 18 PeopleImages/iStock; 19 thispersondoesnotexist.com; 20 Maximilien T'Scharner/Unsplash; 21 thispersondoesnotexist.com; 22 skapat av Leo Berg, utifrån foton av Martin Pechy och Christian Buehner

### Workshop-deltagare

Eva Åkesson, Lynn Åkesson, Ann-Katrin Bäcklund, Per-Erik Bengtsson, Ditte Maria Bjerg, Karolina Boyoli, Lovisa Brännstedt, Dragan Buvac, Kristina Cekanovic, Marie Cronqvist, Knut Deppert, Sarah Dilbat, Tim Djärf, Patrik Edén, Karin Ekborg-Persson, Rickard Eksten, Anna Ekwall, Diana Eriksson Lagerqvist, Jesper Falkheimer, Cecilia Fredriksson, Amber Golding, Stefan Gössling, Anna W Gustafsson, Johanna Gustafsson Lundberg, Charlotte Hagström, Isak Hammar, Dan Hammarlund, Marina Hansson, Hans Hellsten, Cecilia Holm,

Andreas Inghammar, Carina Jarl, Wanyi Ji, Anna Johansson, Karin Johansson, Charlotta Johnsson, Jenny Julén Votinius, Linnea Karlsson, Ragnhild Kirkhus, David Larsson Heidenblad, Heiner Linke, Ian Manners, Alexander Maurits, Johan Mauritsson, Pär Moberg, Alexandra Nikoleris, Karin Nykvist, Ulrika Oredsson, Johan Östling, Moa Petersén, Elin Petrisson, Vasna Ramasar, Michael Randall, Charlotte Simonsson, Hanna Sjö, Olle Söderman, Martin Stankovski, Ingela Steij Stålbrand, Caroline Sundberg, Åsa Thormählen, John Westerland, David Wästerfors.

Stort tack till alla journalister och kommunikatörer som har varit delaktiga i projektet (se ovan). Tack för ert tålamod med att delta i workshoppar, och för era skickliga textutkast och användbara kommentarer på de redigerade versionerna.

Stort tack till alla andra som varit involverade i detta projekt – små råd, generositet och briljans, från kollegor för många för att lista, bidrog till att göra det till allt det är. Alla fel eller brister ligger helt och hållet på LU375-teamet.

\* Paul Graham Ravens arbete i det här projektet var finansierat av ett Marie Skłodowska-Curie Postdoctoral Fellowship (grant agreement No. 895807) från EU-kommissionen.

## Referenser

- Auger, J. (2013). "Speculative design: Crafting the speculation". *Digital Creativity*, 24(1), 11–35.
- Candy, S., & Dunagan, J. (2017). "Designing an experiential scenario: The People Who Vanished". *Futures*, 86, 136–153.
- Courage, C. (2020). "Preface: The radical potential of placemaking". In *The Routledge Handbook of Placemaking*.
- Curry, A. (2021). "A Critical History of Scenario Planning". In M. Buscher, C. Lopez Galviz, A. Mordin, & E. Spiers (Eds.), *The Handbook of Social Futures*. Routledge.
- Haraway, D. (1988). "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective". *Feminist Studies*, 14(3), 575–599.
- Haraway, D. J. (2016). *Staying with the trouble: Making kin in the Chthulucene*. Duke UP.
- Hayward, P., & Candy, S. (2017). "The Polak Game, or: Where do you stand?" *Journal of Futures Studies*, 22, 5–14.
- Raven, P. G. (2017). "Telling tomorrows: Science fiction as an energy futures research tool". *Energy Research & Social Science*, 31, 164–169.
- Raven, P. G., & Stripple, J. (2021). "Touring the carbon ruins: Towards an ethics of speculative decarbonisation". *Global Discourse*, 11(1–2), 221–240.
- Wangel, J., Hesselgren, M., Eriksson, E., Broms, L., Kanulf, G., & Ljunggren, A. (2019). "Vitiden: Transforming a policy-orienting scenario to a practice-oriented energy fiction". *Futures*, 112, 102440.